

Kopi til KUD
14.09.2012
T.B.

22. juli-kommisjonen

~~UNNTATT FRA OFFENTLIGHET~~
jf offentleglova §13

INTERVJUREFERAT

Tid	Onsdag 7. mars 2012 kl. 0900
Sted	Sekretariatet, Akersgata 51, Oslo
Intervju av	Mette Stangerhaugen , ekspedisjonssjef i Justis- og beredskapsdepartementet
Intervjuere	Torgeir Hagen, 22. juli-kommisjonen Guri Hjeltnes, 22. juli-kommisjonen Laila Bokhari, 22. juli-kommisjonen Olav Njølstad, Sekretariatet
Andre til stede	Hege Gabrielsen, PwC (sikring/dokumentasjon av intervjuet)

Formelle forhold:

Stangerhaugen var i forkant av intervjuet gitt skriftlig underretning om bakgrunnen for at kommisjonen ønsker hennes forklaring, og de rettslige og praktiske rammer for intervjuet.

Stangerhaugen ble gjort kjent med muligheten til å la seg bistå av en rådgiver, tillitsmann eller annen person, og at hun har plikt til å forklare seg.

Stangerhaugen ble gjort kjent med innholdet i selvinkrimineringsvernet, og at dette vernet, etter kommisjonens syn, ikke kommer til anvendelse ved forklaring for kommisjonen.

Stangerhaugen ble videre gjort kjent med at det ble tatt lydopptak, som ville bli lagret, og at det ville bli utarbeidet referat for signering.

Stangerhaugen ble også gjort kjent med at referatet vil kunne bli gjort tilgjengelig for andre enn kommisjonen, for eksempel dersom hensynet til sakens opplysning, ivaretagelse av partsrettigheter eller oppfyllelse av lovpålagte krav gjør dette nødvendig. Stangerhaugen ble gjort kjent med at kommisjonen er bundet av offentleglovas regler om innsyn i dokumenter.

Stangerhaugen ble gjort kjent med at opplysninger fra referatet ville kunne bli brukt i kommisjonens rapport.

Stangerhaugen samtykket i å la seg intervjuet på ovennevnte forutsetninger.

Mette Stangerhaugen 070312

Mette
Stangerhaugen

Etter en kort presentasjon av representantene fra kommisjonen, ble Stangerhaugen orientert om kommisjonens mandat, formålet med intervjuet og hvordan det ville bli gjennomført. Intervjutemaene ble introdusert og Stangerhaugen startet sin redegjørelse.

Egen bakgrunn og rolle

Utdanning

Stangerhaugen er utdannet ved UiO med mellomfag i statsvitenskap og engelsk, norsk grunnfag, samt tilleggsutdannelse fra et fransk universitet. I tillegg har Stangerhaugen Forvarets Høyskole 1995 og sjefskurs i 1999.

Yrkeserfaring

Stangerhaugen startet sin karriere i Direktoratet for sivilt beredskap i 1984. Hun hadde ett år i Nærings- og handelsdepartementet før hun begynte i JD i 1996, som underdirektør i den nyopprettede Rednings- og beredskapsavdelingen.

Nåværende stilling

Fra 2004 har Stangerhaugen vært ekspedisjonssjef i Rednings- og beredskapsavdelingen i Justisdepartementet. Avdelingen er teamorganisert og har i dag 28 medarbeidere. Avdelingen ble opprettet som følge av behovet for samordning i rednings- og beredskapsarbeidet etter storflommen på Østlandet i 1995. Blant viktige oppgaver i avdelingen er ansvaret for to store offentlige anskaffelsesprosjekter, redningshelikoptre og nødnett. Videre har avdelingen etatstyringsansvar for DSB, NSM (delt med FD), Hovedredningssentralen, Direktoratet for nødkommunikasjon (nytt) og Siviltjenesten (inntil nylig). Frem til 1. mars i år hadde avdelingen ansvaret for KSE (nå lagt direkte under departementsråden).

Egen rolle og egne erfaringer 22. – 25. juli

Innledningsvis viser Stangerhaugen til en detaljert tidslinje som JD tidligere har oversendt kommisjonen.

Stangerhaugen var på ferie på hytta da hun ble varslet om eksplosjonen i regjeringskvartalet av sin skrekkslagne datter som var på jobb i Oslo sentrum. Dette skjedde umiddelbart etter eksplosjonen og før det fantes informasjon å oppsøke i media.

Kl 1538 ringte leder for KSE, Øistein Knudsen og gav Stangerhaugen en kort orientering. Stangerhaugen ringte så sin stedfortreder Ole Hafnor, som på dette tidspunkt satt på en buss på vei hjem fra kontoret. Av Hafnor fikk hun bekreftet at ingen fra avdelingen var fysisk skadd. Hafnor returnerte umiddelbart til Oslo sentrum etter å ha blitt varslet om hendelsen. Kl 1630 snakket Stangerhaugen med departementsråd Ruud og assisterende departementsråd Østgaard, som gav beskjed om at det ikke var behov for at Stangerhaugen kom inn til Oslo, men at de ønsket at hun prioriterte å få oversikt over status for JDs ansatte. Stangerhaugen jobbet etter dette med å skaffe denne oversikten. Hun hadde kontakt med samtlige ekspedisjonssjefer i JD og hadde i tillegg kontakt med blant annet sikkerhetssjef Egedal (vedr. sikring av datasystemer) og DSB. Stangerhaugen avleverte informasjonen før det første møtet i regjeringens kriseråd kl 1830. I Stangerhaugens fravær deltok hennes stedfortreder Hafnor på møte i regjeringens kriseråd.

Mette Stangerhaugen 070312

NSM
th

Utover kvelden, frem til over midnatt, telefonerte Stangerhaugen løpende. Hun opplevde at det til tider var vanskelig å komme gjennom på telefon og gjentatte brudd på linjen. Prioriteringen fra Stangerhaugens side var primært å få en oversikt over JDs ansatte, så få en total oversikt over situasjonen, og deretter formidle informasjon til alle berørte. En telefonliste over ansatte i lommeformat kom i følge Stangerhaugen til stor nytte.

Lørdag morgen deltok Stangerhaugen sammen med sju andre fra sin avdeling på JDs allmøte på Politiskolen. Det viktigste med allmøte var i følge Stangerhaugen å ta vare på hverandre i en situasjon der hele departementet vært sterkt preget, inkludert statsråd og departementsråd. Et tema som ble tatt opp i allmøtet var praktiske konsekvenser av de fysiske skadene i høyblokka, for de ansatte. Eksempelvis hadde en ansatt som skulle på ferie en ferdigpakket bil i kjelleren i høyblokka.

Etter allmøtet var Stangerhaugen involvert i å utarbeide en SMS om status, som kl 1306 gikk ut til avdelingens ansatte. Etter dette, ca kl 1400, dro Stangerhaugen sammen med fire kolleger fra avdelingen til KSE på Akershus for å få en oppdatering. På dette tidspunktet hvilte KSEs medarbeidere, men Stangerhaugen og hennes kolleger fikk sett lokalene og meldt fra til Knudsen at de hadde vært der.

Stangerhaugen beskriver situasjonen som en krise på tre kanaler: politisk ledelse var direkte berørt; JD som lederdepartement og ansvarlig for KSE; og JD som arbeidsgiver for medarbeidere som hadde gjennomlevd et stort traume.

Søndag var Stangerhaugen tilbake på hytta som bakvakt, der hun ble til mandag da hun dro inn til Oslo for å delta på neste allmøte som blant annet tok opp den forestående minnegudstjenesten.

Stangerhaugen sa hun synes det var imponerende at lokalene på Politihøgskolen kom så raskt på plass, og at det var mulig for JDs ansatte å jobbe der allerede fra tirsdag 26.juli. Når det gjaldt tekniske forhold sa Stangerhaugen at fjernaksess var praktisk, men svært ustabil. I den forbindelse viser hun til et brev sendt til kommisjonen fra departementsråden om HMS-tiltak, herunder tekniske forhold.

På spørsmål om hva som var de første tankene etter at hun hørte om smellet, svarte Stangerhaugen gasseksplisjon. Hele situasjonen fremstod som uvirkelig og selv da datteren sa at hun hørte om at papirer fly ut av høyblokka, koblet ikke Stangerhaugen dette til et anslag mot regjeringskvartalet. Når det senere på ettermiddagen kom meldinger om skyting på Utøya, oppfattet hun dette som helt uvirkelig og beskriver situasjonen som for ekstrem til å kunne være et realistisk øvelses scenarie.

På spørsmål om JDs planer for relokalisering i krisesituasjoner, svarte Stangerhaugen at slike planer forelå for mindre kriser som vannlekkasjer, evakuering av en engere krets osv., men ikke for relokalisering av hele departementet over lengere tid.

På spørsmål fra kommisjonen om bakgrunnen for etableringen av KSE og senere JDs ledelse i FDs lokaler, svarte Stangerhaugen at hun ikke var direkte involvert i disse beslutningene, men at det ut fra hennes vurdering fremstod som en hensiktsmessig beslutning, gitt at FDs lokaler var kjente for JD gjennom øvelser og løpende samarbeid.

Kommisjonen spurte om Stangerhaugen hadde refleksjoner rundt at JD tidlig ble utpekt som lederdepartement. Stangerhaugen forteller at hun i tidsrommet disse diskusjonene fant sted var opptatt med å ringe rundt til medarbeidere i JD. Hun viser til kriseledelsen i JD som aktuelle intervjuobjekter for å belyse dette spørsmålet.

Mette Stangerhaugen 070312

Stangerhaugen fikk videre spørsmål om årsaken til at JD ikke satte stab i tråd med departementets egen krisehåndteringsplan. Hun sier at hun ikke var involvert i denne beslutningen, men at hun oppfattet at både JD og KSE utførte de oppgaver som skulle gjøres, selv om det ikke formelt ble nedsatt egen krisehåndteringsstab. Stangerhaugen ble spurt om hun tror denne beslutningen hadde betydning for samordningen av JDs arbeid og hvordan hun stiller seg til kritikken som er kommet fra regjeringens kriseråd og KSE om at de måtte utføre oppgaver utover eget mandat. Stangerhaugen sier at hun ikke har grunnlag for å si om dette utgjorde noen forskjell, men at hun ikke oppfattet dette som problematisk fra KSEs side før i etterkant. Hun understreker at dette handlet om beslutninger som ble tatt i en ekstrem situasjon og at departementets ledelse var til stede og jobbet gjennom hele hendelsesforløpet, også i den første kritiske fasen.

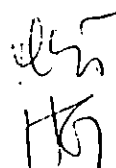
På generelt grunnlag fikk Stangerhaugen spørsmål om egen avdelings rolle i en krisesituasjon. Hun innledet med å redegjøre for det løpende arbeidet i avdelingen, utenom akutte kriser. Dette innebærer et systematisk arbeid med samordning og koordinering som normalt gis liten oppmerksomhet. Dette arbeidet er regulert gjennom en kongelig resolusjon. I det løpende arbeidet er forebygging, det å være i forkant av kriser, det viktigste. Dette inkluderer utarbeidelse av retningsgivende stortingsmeldinger, initiering av prosjekter på tvers i forvaltningen, avklaring av ansvarsforhold, oppfølging og tilsyn med departementenes arbeid på beredskapsområdet, utarbeidelse av statusmeldinger, felles øvelser, i tillegg til mye mer.

Når det gjelder avdelingens rolle i en krisesituasjon sier Stangerhaugen at de gjør det de gjør ellers, bare raskere og på en litt annen måte. Interessentene er ofte flere og krever rask, verifisert informasjon. For departementet oppleves det ofte å være en kamp mot klokken og en svært ressurskrevende situasjon. Avdelingen mottar informasjon fra underliggende etater og må tilrettelegge denne. Det skal utarbeides situasjonsrapporter, talepunkter til politisk ledelse, pressemeldinger o.l. På spørsmål om hvordan departementet sikrer best mulig ressursanvendelse, svarer Stangerhaugen at departementet ikke driver detaljstyring på operativt nivå, men først har en rolle dersom det skulle skorte på ressurser. Departementet har primært en funksjon som sekretariat for politisk ledelse, mens underliggende etater har det operative ansvaret og må foreta prioriteringer innenfor gitte rammer.

Egen evaluering av krisehåndteringen

Når det gjelder evaluering av JDs håndtering av krisen, viser Stangerhaugen til at departementets egen evaluering ikke er avsluttet, og at hun derfor ikke kan si så mye om dette. Hun sier også at evalueringen har tatt noe tid som følge av at JD har hatt en spesiell situasjon det siste halvåret. KSE bistår JDs i arbeidet med evalueringen som involverer ulike avdelinger og tillitsvalgte. Det har vært viktig for departementet å sikre en bred involvering og holde prosessen åpen. Siste hånd på verket legges i disse dager.

Stangerhaugen trekker likevel frem et punkt som hun mener departementet har lykkes veldig bra med. Det er å ta vare på de ansatte. Hun fremhever at politisk og administrativ ledelse har involvert seg personlig og vært tydelige og synlige. Ledere ble briefet av professor Weiseth om hva man kunne forvente i etterkant av slike kriser og har derfor vært i stand til å se medarbeidere som fortsatt sliter, blant annet med utrygghet, motløshet og irritasjon. Hovedverneombudet har i følge Stangerhaugen gitt uttrykk for tilfredshet når det gjelder ledelsens ivaretagelse av de ansatte i JD.

Stangerhaugen kommenterte JDs interne sikkerhetsarbeid. Hun sa at det er utarbeidet risiko og sårbarhetsanalyser med ulike scenarier og at sikkerhetsleder har en sentral rolle i den forbindelse, i tillegg til det pågående arbeidet med sikring av nytt bygg.

Stangerhaugen ble bedt om å kommentere prosessen rundt utbyggingen av nytt nødnett. Hun forklarte at dette har hatt tid, men at det ikke skyldes sommel fra departementets side. Stortinget vedtok å bygge ut nødnettet i to trinn, med en ønsket og planlagt evalueringspause. I følge Stangerhaugen har arbeidet heller ikke blitt vesentlig dyrere enn forutsatt. Stangerhaugen er tilfreds med at utbyggingen nå går videre og at det er etablert en økt forståelse for viktigheten av å prioritere slike ressurskrevende fellessystemer.

Kommisjonen ønsket Stangerhaugens kommentar til Bleikaliutvalgets utsagn om at kompetanse og ressurser i avdeling for sikkerhet og beredskap ikke er tilstrekkelig. Stangerhaugen sa at dette får stå for Bleikaliutvalgets regning, og at avdelingen de siste årene hadde bygget opp mye kompetanse, bla på prosjektledelse, gjennom de store anskaffelsesprosessene. Hun medgir likevel at perioder med stor aktivitet på begge disse prosjektene har krevd mye oppmerksomhet fra ledelsen, som kan ha gått på bekostning av andre oppgaver, for eksempel oppmerksomhet mot underliggende etater.

Stangerhaugen ble bedt om å kommentere flyttingen av KSE fra å være underlagt avdeling for sikkerhet og beredskap til å være direkte underlagt departementsråden, ref. forslag i Bleikaliutvalget. Hun uttrykte forståelse for denne beslutningen og ser den i sammenheng med den forestående etableringen av et sivilt situasjonssenter. Forøvrig anser Stangerhaugen det som fornuftig at JDs rolle som lederdepartement institusjonaliseres, ettersom JD i praksis har hatt denne rollen. Ikke minst av den grunn synes hun det er ok, og naturlig at KSE ligger under departementsråden som leder regjeringens kriseråd.

Kommisjonen ba Stangerhaugen kommentere muligheten for at politiet kunne tatt i bruk et redningshelikopter fra Oslo. Hun vurderer at det kunne blitt brukt for å transportere noe personell til Utøya, uten å kunne vurdere effekten av dette. Lokal redningssentral (LRS) kunne slik hun ser det hatt en rolle dersom denne var etablert av politiet og man hadde fått den nødvendige oversikt. Etter Stangerhaugens forståelse står ikke reglene i veien for dette. På spørsmålene om hendelsene 22. juli har hatt noen konsekvenser for brukerkrav knyttet til anskaffelsen av nye redningshelikoptre, svarte Stangerhaugen nei.

Stangerhaugen ble spurt om å kommentere konsekvensene av at NSM påpekte to avvik i JDs interne sikkerhetsarbeid i 2011. Hun henviste til departementsråden som ble intervjuet i den forbindelse og som etter hennes forståelse var rette adressat for spørsmålet.

Stangerhaugen gjorde rede for ulike typer øvelser som departementet har vært involvert i de senere årene og som hun anser å være relevant ut fra ulike typer scenarier.

Lærdommer med tanke på fremtiden

Innledningsvis sa Stangerhaugen at tiden etter 22. juli hadde vært svært travel og at hun ikke opplevde å ha kommet inn i refleksjonsfasen ennå. Hun anså det som naturlig at dette kommer som en konsekvens av JDs egen evaluering, og at man da vil se på aktuelle tiltak. Hun uttrykte at hun var imponert over hva Bleikaliutvalget har utrettet på kort tid. I tillegg nevnte hun at Tor Sagli hadde fått en rolle i departementet knyttet til hvordan samordningen kan fungere bedre. Roller og ansvar i forhold til det nye sivile situasjonssenteret ledet av KSE er sentralt i den forbindelse. Stangerhaugen ville ikke si noe eksplisitt om

Mette Stangerhaugen 070312

MS
HK

spesielle utfordringer knyttet til samordning, utover at det på generelt grunnlag kan bli bedre. Departementet har blant annet etablert samvirkeområder etter mønster fra Sverige, for eksempel innenfor temaet «farlige stoffer», der mange aktører er involvert. Hun viste til sin erfaring med DSB og at hun opplever at dette miljøet er sterkt, både faglig og når det gjelder fokus på samordning.

På spørsmål knyttet til NSMs delte ansvar og rapporteringssystem og om JD har visst om og rapportert inn avdekkede mangler knyttet til tilsyn og objektsikring, sier Stangerhaugen at hun ikke kan svare på dette på stående fot, men at hun kan sende et skriftlig svar til kommisjonen i etterkant av intervjuet.

På spørsmål fra kommisjonen om hensiktsmessigheten av å flytte hele ansvaret for NSM til JD, svarte Stangerhaugen at hun ser at det delte ansvaret for NSM kan være problematisk, men ikke kritisk. Det største problemet er etter hennes syn at ikke JD har hatt kapasitet til å følge NSM tett nok opp, noe FD også har påpekt. I følge Stangerhaugen handler ikke dette om kompetanse, men om ressurser i form av personell.

Kommisjonen tok opp organiseringen av redningstjenesten og forholdet mellom nødetatene på lokalt nivå. I følge Stangerhaugen, som var på etatsmøte med Hovedredningssentralen dagen i forveien, er det et klart uttrykt fra flere hold at det er behov for å gjøre noe på dette området. Den kongelige resolusjonen av 4. juli 1980 om kollektiv redningstjeneste er utdatert, og ikke minst er det nødvendig å klargjøre forholdet mellom sentrale og lokale redningssentraler. Stangerhaugen forteller at dette arbeidet er i gang fra departementets side. Det pågår også en diskusjon om det er behov for endringer på sentralt nivå, nærmere bestemt at Hovedredningssentralen ikke lenger skal styres fra departementet, men flyttes ned et nivå i forvaltningen, til DSB eller Politidirektoratet. Stangerhaugen mener ikke en slik løsning er å foretrekke, ettersom samvirkekonseptet tilsier at det er hensiktsmessig med en tilknytning til departementet.

Stangerhaugen fikk spørsmål om JD som fast lederdepartement vil rokke ved ansvars-, nærhets- og likhetsprinsippet i Norge. Stangerhaugen sa at disse prinsippene drøftes i stortingsmeldingen om samfunnsikkerhet som vil legges frem til våren. Hun understreker viktigheten av å holde fast ved disse prinsippene og mener det er mulig å få til, gitt at JD tar en administrativ «dirigertrolle», mens fagansvaret ligger i fagdepartementene.

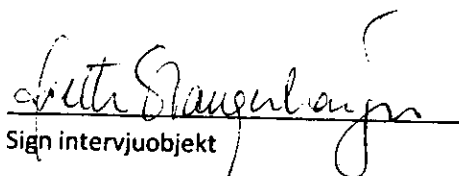
Stangerhaugen ble spurt om andre som kunne være aktuelle for intervju med kommisjonen. Hun nevnte Sjøvoll, Ruud, Østgaard, Jon Lea (direktør DSB), avdelingsdirektør Knut Anders Moi og avdelingsdirektør Hafnor.

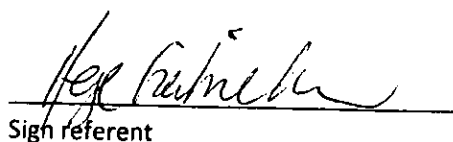
Avslutning

På spørsmål om hvordan Stangerhaugen hadde opplevd selve intervjusituasjonen, svarte hun at hun opplevde intervjuet som saklig, ordentlig og veldig ryddig.

Intervjuet ble avsluttet kl. 1048

Gjennomlest og akseptert som et dekkende referat,

Sign intervjuobjekt

Sign referent

Mette Stangerhaugen 070312